

عنوان: بررسی آمار بارداری های پرخطر از دیدگاه تنظیم خانواده در مراکز بهداشتی درمانی شهری و روستایی مرکز بهداشت شماره 12 اصفهان در سالهای 86-87

نویسندگان: فرشته مغزیان اصفهانی (کارشناس مسئول تنظیم خانواده)، مهناز کولانی (مدیر آموزشگاه بهرورزی)، نرجس قدیری (کارشناس مسئول واحد سلامت خانواده و جمعیت)

چکیده: حاملگیهای پرخطر از دیدگاه تنظیم خانواده شامل حاملگی های زیر 18 سال، بالای 35 سال، فاصله کمتر از سه سال بین دوبرداری و بارداری پنجم و بالاتر میباشد.

از آن جایی که ارتقاء سلامت مادران و کاهش مرگ و میر مادران و نوزادان یکی از ارکان اساسی و یکی از اهداف و سیاست های استراتژیک وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است و کاهش حاملگیهای پرخطر می تواند در این زمینه نقش مؤثری ایفا نماید، لذا مرکز بهداشت شماره دوبران شد با انجام اقدامات مداخله ای و طراحی فرمهای آماری سالیانه ی حاملگیهای پرخطر به تفکیک علت، وضعیت حاملگی های پرخطر در سال 86 و 87 بررسی و مقایسه نماید.

روش اجرا: این مطالعه توصیفی تحلیلی است. جمعیت مورد مطالعه کلیه مادران بارداری هستند که جهت تشکیل پرونده بارداری به مراکز بهداشتی درمانی شهری و روستایی در طی این دو سال مراجعه نموده اند. در صورتیکه بارداری آنان از نوع پرخطر بوده در دفتر بارداری مشخص شده و نوع پرخطر بودن آنان نیز ثبت گردیده است. اطلاعات آماری در پایان هر سال بر اساس فرم تهیه شده تکمیل و به مرکز بهداشت ارسال شد. سپس توسط کارشناسان جمع آوری و داده های مربوطه در نرم افزار SPSS ثبت و تجزیه و تحلیل گردید.

نتایج: بررسی ها نشان می دهد در مناطق تحت پوشش شهری درصد حاملگی های پرخطر در سال هشتاد و شش، 12/23 درصد و در سال هشتاد و هفت، 12/68 درصد بوده است یعنی (0/45) درصد افزایش داشته است.

در مناطق تحت پوشش روستایی حاملگی پرخطر از 12/4 درصد در سال 86 به 13/68 درصد در سال 87 رسیده یعنی 1/28 درصد افزایش داشته است.

بحث و نتیجه گیری کلی: بررسی نتایج فوق نشان میدهد که افزایش آگاهی پرسنل در خصوص عوارض ناشی از حاملگیهای پرخطر به دنبال آموزشهای برگزار شده توسط مرکز بهداشت شهرستان منجر به حساسیت بیشتر آنان در این زمینه شده و این امر در انتقال آموزشها به جامعه مؤثر بوده است. از طرفی اقدامات مداخله ای بیشتری در مناطق شهری در مورد حاملگی های پرخطر در زنان بالای 35 سال و در روستا در مورد حاملگی پرخطر در زنانی که فرزند زیر 3 سال دارند باید انجام گیرد.

کلید واژه ها: حاملگی پرخطر از دیدگاه تنظیم خانواده - DHS

مقدمه و اهداف: حاملگیهای پرخطر از دیدگاه تنظیم خانواده شامل حاملگی های زیر 18 سال، بالای 35 سال، فاصله کمتر از سه سال بین دوبرداری و بارداری پنجم و بالاتر میباشد.

ارتقاء سلامت مادران و کاهش مرگ و میر مادران و نوزادان یکی از ارکان اساسی و یکی از اهداف و سیاست های استراتژیک وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی است و کاهش حاملگیهای پرخطر می تواند در این زمینه نقش مؤثری ایفا نماید. طبق نتایج D.H.S در سال 79 و بررسی وضعیت حاملگی های پرخطر در مناطق شهری و روستایی استان اصفهان حدود 52 درصد حاملگیها زیر 20 سال، بالای 35 سال، فاصله کمتر از 3 سال بین تولدها و بیش از سه فرزند بوده است. از طرفی با توجه به محتویات جزوه مروری بر مرگ مادران استان اصفهان در سال 87 به ویژه عوامل قابل اجتناب در مرگ های سال 87 در خصوص ضعف در ارائه خدمات تنظیم خانواده به ویژه شاخص فاصله آخرین بارداری تا زایمان قبل، کمتر از 3 سال که در 57/1 درصد از مادران باردار فوت شده، وجود داشته است و در مقایسه با فراوانی سال گذشته که بیش از دو برابر شده است، ضرورت توجه به کیفیت مشاوره تنظیم خانواده در مراقبت های دوران

بارداری و پس از زایمان و نیز مادران تازه زایمان کرده دو چندان می گردد. لذا مرکز بهداشت شماره دو برآن شد با انجام اقدامات مداخله ای و طراحی فرمهای آماری سالیانه ی حاملگیهای پرخطر به تفکیک علت، وضعیت حاملگی های پرخطر در سال 86 و 87 بررسی و مقایسه نماید. روش اجرا: این مطالعه توصیفی تحلیلی است. جمعیت مورد مطالعه کلیه مادران بارداری هستند که جهت تشکیل پرونده بارداری به مراکز بهداشتی درمانی شهری و روستایی در طی این دو سال مراجعه نموده اند. در صورتیکه بارداری آنان از نوع پرخطر بوده در دفتر بارداری مشخص شده و نوع پرخطر بودن آنان نیز ثبت گردیده است. اطلاعات آماری در پایان هر سال بر اساس فرم تهیه شده تکمیل و به مرکز بهداشت ارسال شد. سپس توسط کارشناسان جمع آوری داده ها ی مربوطه در نرم افزار SPSS ثبت و تجزیه و تحلیل گردید.

نتایج: بررسی ها نشان می دهد در مناطق تحت پوشش شهری:

- 1) درصد حاملگی های پرخطر شهری در سال هشتاد و شش، $12/23$ درصد و در سال هشتاد و هفت، $12/68$ درصد بوده است. بنا بر این حاملگی های پرخطر شهری در سال 87 نسبت به سال 86، $(0/45)$ درصد افزایش داشته است.
- 2) حاملگی در سن زیر 18 سال از $12/1$ درصد در سال 86 به $9/09$ درصد در سال 87 رسیده یعنی $3/01$ درصد کاهش داشته است.
- 3) حاملگی در سن بالای 35 سال از $26/25$ درصد در سال 86 به $31/31$ درصد در سال 87 رسیده یعنی $5/06$ درصد افزایش داشته است.
- 4) حاملگی با وجود داشتن فرزند زیر 3 سال، از $58/42$ درصد در سال 86 به $57/28$ درصد در سال 87 رسیده که کاهش $1/14$ درصدی را نشان می دهد.

بنابراین به طور کلی در مناطق تحت پوشش شهری حاملگی های پرخطر در سن بالای 35 سال به میزان $5/06$ درصد افزایش و در سایر موارد کاهش یافته است.

در مناطق تحت پوشش روستایی:

- 1) حاملگی پرخطر از $12/4$ درصد در سال 86 به $13/68$ درصد در سال 87 رسیده یعنی $1/28$ درصد افزایش داشته است.
- 2) حاملگی در سنین زیر 18 سال از $1/2$ درصد در سال 86 به $0/86$ درصد در سال 87 رسیده یعنی $0/34$ درصد کاهش یافته است.
- 3) حاملگی در سن بالای 35 سال از $6/56$ درصد در سال 86 به $5/5$ درصد در سال 87 رسیده یعنی $1/05$ درصد کاهش داشته است.
- 4) حاملگی با وجود داشتن فرزند زیر 3 سال از $5/55$ درصد در سال 86 به $7/23$ درصد در سال 87 رسیده یعنی $1/68$ درصد افزایش داشته است.

بنابراین در مناطق تحت پوشش روستایی، حاملگی پرخطر با وجود داشتن فرزند زیر 3 سال $1/68$ درصد افزایش داشته و بقیه موارد حاملگی پرخطر کاهش داشته است.

بحث و نتیجه گیری کلی:

- بررسی نتایج فوق نشان میدهد که افزایش آگاهی پرسنل در خصوص عوارض ناشی از حاملگیهای پرخطر به دنبال آموزشهای برگزار شده توسط مرکز بهداشت شهرستان منجر به حساسیت بیشتر آنان در این زمینه شده و این امر در انتقال آموزشها به جامعه موثر بوده است.
- از طرفی برگزاری کلاسهای آموزشی گروهی جهت زنان 10-49 ساله همسر دار مراجعه کننده به مراکز بهداشتی و مشخص نمودن نام آنان در صورت پرخطر بودن در دفتر تنظیم خانواده به منظور توجه بیشتر پرسنل بهداشتی به این افراد و اینکه آنان از روشهای موثر استفاده نمایند و پیگیری بیشتر افراد پرخطر جهت دریافت خدمات تنظیم خانواده در کاهش حاملگیهای پرخطر مؤثر بوده است.
- از طرفی اقدامات مداخله ای بیشتری در مناطق شهری در مورد حاملگی های پرخطر در زنان بالای 35 سال و در روستا در مورد حاملگی پرخطر در زنانی که فرزند زیر 3 سال دارند باید انجام گیرد.

کلید واژه ها: حاملگی پرخطر از دیدگاه تنظیم خانواده - DHS